

ZPRÁVY

SPOLEČNOSTI FRANTIŠKA BÍLKA

32

květen 2014

Obsah

Oznámení o úmrtí Přibyslava Šimice	3
Myšlenky o životě, Františku Bílkovi a psychospirituální cestě (rozhovor se Stacey B. Dayem)	4
Co se chystá v Bílkově vile?	14
Villa Vallila: dům s příběhem a Bílkovými reliéfy	15
Mezinárodní symposium „OTOKAR BŘEZINA 2014“	25
Zpráva o valné hromadě	26
Stručná zpráva předsedy o činnosti Společnosti F. Bílka v období 2003-2013	26
Stručná zpráva o finanční situaci Společnosti F. Bílka ke konci roku 2013	27
Výstava Olbrama Zoubka	28
Připravovaná výstava Přátelství Otokara Březiny a Františka Bílka	29
Krátké zprávy	29

Kresba na titulní straně: „Jak čas nám ryje vrásky“ (Galerie hl. m. Prahy), předloha ke stejnojmennému reliéfu na domě v Červeném Újezdu. K článku „Villa Vallila: dům s příběhem a Bílkovými reliéfy“.

ZEMŘEL PŘIBYSLAV ŠIMICE

Se smutkem oznamujeme, že dne 24. ledna 2014 zemřel ve věku nedožitých 88 let pan Přibyslav Šimice, přítel rodiny Bílkovy, spoluzakladatel a dlouholetý předseda Společnosti Františka Bílka. Rozhovor s ním jsme přinesli v minulém čísle Zpráv. Čest jeho památce!

Jedna z posledních fotografií pana Přibyslava Šimice pořízená při návštěvě vily Františka Bílka v prosinci 2013. Na snímku pan Šimice spolu se synem Janem a jednatelkou Společnosti F. Bílka paní Alenou M. Kubíčkovou.

Myšlenky o životě, Františku Bílkovi a psychospirituální cestě

Rozhovor se Stacey B. Dayem

Jak vlastně k tomuto setkání a rozhovoru došlo? To bylo tak. Četli jsme knihu vzpomínek českého hermetika, básníka, prozaika, nakladatele (Trigon), hudebníka, malíře... a vzácné renesanční osobnosti Vladislava Zadrobílka (1932 – 2010), kterou napsal formou deníkových záznamů pod pseudonymem D. Ž. Bor. Ke dni 16. 6. 1998 autor uvádí:

Dnes dopoledne k nám Naďa Plíšková přivedla dva mně neznámé lidi s nabídkou, zda bych nechtěl vydat knihu, kterou napsali Stacey B. Day a Kijoši Inokuči a jejíž titul v češtině zní Moudrost samurajů. Autor Stacey Day, emeritní profesor kardiologie¹, je po otci Ind, po matce Angličan. Když ti podá ruku, její stisk je měkouchý a hřejivý. Vypráví o bušidó, o tom, jak se svými japonskými přáteli a s profesorem Hideo Kogu, prezidentem Společnosti Hagakure, navštívil přísežný kámen, u něhož si Mistr Hagakure Gijokuzan Džóšo a žák Taširo Curamoto poprvé vyměnili „vytříbené myšlenky“. Nabídka byla lákavá. Od doby, kdy vyšlo první české vydání Duše Japonska, kterou napsal Inazo Nitobé a vydal roku 1904 Josef Pelcl, u nás nic podobného nevyšlo...

Z hovorů navíc vyplynulo, že Stacey Day je velkým obdivovatelem díla Františka Bílka: „Bílek je světový umělec. Žil mysticky. Škoda, že ho u nás v Anglii nikdo nezná. Jeho produchovělé sochy, kresby a grafika by mohly ovlivnit dnešní pokleslý, materialismem zasažený svět.“ Stacey obdivuje jeho dílo tak, že si zakoupil hrobku v Chrástu, aby jednou mohl spočinout v blízkosti Bílkových soch. To mě zaskočilo... (D. Ž. Bor – Poslední časobraní. Trigon 2012, str. 14-15).

To zaujalo i nás a přes nakladatelství Trigon jsme požádali o kontakt na pana Daye. Protože žije v Americe, doufali jsme v rozhovor vedený písemně na dálku, ale nakonec z toho bylo setkání při pravidelné návštěvě pana Daye a jeho paní v Praze. K osobnímu rozhovoru jsme se sešli 9. září 2013.

Děkujeme, že jste nás přijal. Pro nás je velmi zajímavé si vyslechnout cizince zasvěceně hovořit o Bílkovi jako duchovní osobnosti. Seznámit se s pohledem na Bílka odjinud, zvenčí. Dříve ale než začneme hovořit o vašem vztahu k Františku Bílkovi, mohl byste se, prosím, krátce představit? Zajímalo by nás, jak jste se dostal do kontaktu s naší zemí a naší kulturou.

Vaší otázkou jste mě zaskočili, protože moje mysl se neubírá těmito cestami. Myslím, že to jsou velmi důležité věci, kde jsem se narodil a kde

¹ Poznámka: toto vyjádření není úplně přesné, správně má být „bývalý profesor experimentální chirurgie“.

jsem žil nebo co dělal, pokud nahlížíme na člověka celostně, tedy včetně či především jako duši a ducha. Moje vědomí není zaměřeno na to, aby rozlišovalo subjekt od objektu, protože tyto jsou tak propojeny, že je nelze oddělit. Můj „svět“ lze vidět, cítit a slyšet v proudu vědomí, v některých momentech vyvěrá z hlubin mého vnitřního života, jindy je trýzněn vnějším světem. Ale pokud takový pragmatický pohled považujete za důležitý, tak prosím.

Narodil jsem se v Londýně do dvou kultur – do anglické, protože moje matka byla Angličanka, a můj otec Bengálec z Britské Indie – a zdůrazňuji ten přívlastek „britský“, protože Britská Indie byla velmi odlišná od toho, co je Indie dnes. Takže jsem se narodil i do indické kultury nebo bych spíše řekl do asijské kultury. Takže to je (na jednu stranu) můj svět, ale zároveň není. Můj svět, pokud se k němu chcete připojit, je svět univerza, je to proud vědomí, což je právě svět, který vytvářel i Bilek. Nepovažuji se ani za Američana, byť většinu roku žiji v USA, ani za jinou národnost. Když někam přijedu, i na delší dobu, třeba do Čech nebo do Japonska, snažím se poznat, co je to skutečné uvnitř té země, co si lidé jako národ myslí a co je toho příčinou, co je uvnitř. Přitom to vše jsou jen střípky jednoho celku, jedné humanity.

Jak či proč jste se vlastně dostal do kontaktu s naší zemí? Asi to nebyla náhoda...

Skotský spisovatel Robert Luis Stevenson, když se ho jednou zeptali na podobnou otázku, odpověděl: „Necestuji, abych se někam dostal, ale abych byl na cestě“. Ta odpověď je mi velmi sympatická a blízká.

A tak se stalo, že zatímco jsem byl obdařen dlouhým životem (je mi nyní 86 let), můj život se blíží k vyvanutí. Předivo života se mění. Jakýmsi způsobem se stáváme prosti sama sebe. V tomto smyslu jsem poutníkem mé práce, ať již jsem kdekoli – v Africe, na Aljašce, v Americe, Indii, Japonsku... a stejným způsobem jsem doputoval i do Prahy k Vladislavu Zadrobílkovi a Bílkovi. Všechny tyto cesty, místa, lidé odhalují náklonnost k jazyku; činí neviditelné opět viditelným; chcete-li – po západním způsobu – odhalují radu „Přečti si tohle a dej si šálek čaje“ (zenový kóan)... to znamená, že člověk vyživuje své duchovní já, *uchopuje a hledá* pravý obsah bytí.

Nevím, proč mě život zavedl právě do Prahy, můžete říci, že je to moje karma, která mě sem zavedla, nevím. Poprvé jsem se k vám dostal na pozvání jedné dámy, která se zabývala popáleninami. V roce 1971 se v Praze konalo mezinárodní jednání o popáleninách. Já jsem znal podle jména profesora Buriana, odborníka přes popáleninovou chirurgii, a měl jsem o něm velmi dobré mínění. Přijal jsem pozvání a měl zde přednášku, protože jsem předtím pracoval asi 2 nebo 3 roky na popáleninovém centru, především s popálenými dětmi. Bylo to dobré jednání a moje první příležitost navštívit tuto zemi. Moje žena byla v Minnesotě, ale je to Češka, tedy ona v tom měla také prsty. Když jsem přijel do Československa, tak se mě ujala její rodina.

Nebydlel jsem v hotelu, ale u jejích rodičů. Takže tímto způsobem jsem se sem dostal poprvé, ale od té doby, od roku 1971 jsem – i během období studené války – jezdil do Československa každý rok.

A jezdil jste sem pak pravidelně kvůli profesnímu zájmu nebo kvůli zemi a její kultuře?

Z více důvodů, samozřejmě i kvůli rodině, ale nerad bych to nějak rozdělával na nějaké jednotlivosti, součásti. Beru to jako celek. Nicméně bych chtěl dodat, že mě sem v první řadě nikdy netáhly např. materiální krásy Prahy, všechny ty nádherné barokní stavby, nebo vaše bravurní hudba, kvůli čemu sem především jezdí cizinci, ale ten hezký pohled lze lehce nahradit fotografií. Mě sem táhla přítomnost krajiny a lidí jako byl Zadrobílek, Podvalovi (rodiče mé ženy), kolegové z profese a přátelé, ale také víze, iluze, hlasy vztahující se k „českým kořenům“ – Chelčický, Hus, Komenský (a jeho *De Rerum Humanarum*), Bolzano, Klácel, Březina, Zeyer, Jirásek, Neruda... a ano, vlastně i ty Mozartovy skladby. To všechno, co se mnoha lidem zdá už dávno mrtvé, se jako celek nakupilo do mé mysli a popíralo hluboký cynismus lidí, jako byl např. Jean-Paul Sartre, který tvrdil, že národ je jen falešný sen.

A tak jsem postupně, pomalu poznával celou českou kulturu, včetně Bílka, Březiny, Zeyera a dalších, kteří mi byli duchovně blízcí. Na druhou stranu jsou ve vaší kultuře postavy, které mě nijak nepřitahují. Nepřitahuje mě např. Myslbek a jiná díla jiných autorů. Ale jiní autoři se mně líbili a s některými jsem se také seznámil. Např. s výtvarnicí Naděou Plíškovou a jejím manželem Karlem Neprašem. Právě Naděa mě přivedla k Zadrobílkovi. Často jsem je navštěvoval v ateliéru a obdivoval Neprašovy kovové plastiky, „rudého muže“, jak jsem mu říkal.

Z toho, co říkáte, vyplývá, že jste tu spřízněnou skupinu autorů (Bílek, Březina, Zeyer ad.) objevil už hodně dávno, nejpozději někdy v 80. letech...

Ano, objevil jsem je už hodně, hodně dávno. Snažil jsem se dokonce přeložit několik Březinových básní, ale asi to bylo ode mne příliš ctižádostivé, protože to je téměř nemožné a já nemám ty odborné schopnosti a nejsem asi schopen postihnout tu hloubku. Ale tyto lidé mě velmi zaujali, protože jsem u nich našel extrémní symbolismus. Tito muži byli produktem „Belle Epoque“, období okolo roku 1900, kdy se Evropa zásadně měnila a nové století otevíraly nové myšlenky jako analytická psychofyziologie (Jung, Adler, Freud) nebo introspektivní literatura spisovatelů jako James Joyce. První světová válka ještě nezačala, ale svět se výrazně proměňoval v „high-tech“: automobil, telefon, gramofon, letadlo, telegraf a všechny ty věci, které přicházely s industrializací a které rychle proměňovaly Evropu. A v tuto chvíli přichází zmíněná skupina mužů, kteří zjevně žili vnitřním duchovním životem. Byli to křesťané, protože měli křesťanskou víru, ale nebyli to muži církve,

aspoň jak já je vidím. Věřili, měli víru, měli ducha, ale církev nebyla nezbytně jejich přítelem, protože církev je establishment a oni s ní často nesouhlasili. V podobné pozici jsem i já. Byl jsem vychován jako katolík, ale neúčastním se na životě církve, protože mám velký problém s establishmentem církve, ale s nikoliv s vírou církve.

A právě v Bílkovi vidím velkého představitele symbolismu; vezměte např. strukturu jeho domu – to je chrám vesmíru, duchovní emporium. Když se díváte na sloupy jeho vily, na ty klasy pšenice, které symbolizují život, a některé z nich jsou vyvinuté a jiné ne, musíte se cítit očištěni. A když čtete jeho dopisy, např. Březinovi, kde píše: „...odpovězte mně! Znáte pravdu? Znáte podstatu člověka? Co je člověk? Co se od člověka zde na Zemi očekává?“ To jsou základní otázky, které si kladu i já a které si klade mnoho lidí. A tento typ přístupu k životu nebyl vůbec obvyklý pro počátek dvacátého století, který byl velice agresivní tím, jak budoval materialistický způsob života, a kdy být chamtivý a nenasytný bylo velmi moderní... A muži jako Bílek stáli svým životem, myšlením a svým uměleckým dílem v kontrastu k tomu hlavnímu proudu. Čímž se nevyhnutelně postavili proti tehdejšímu establishmentu. Březina byl dvakrát nominován na Nobelovu cenu, nikdy ji sice nedostal, ale svědčí to o tom, že tehdy existovali lidé, kteří si jeho důležitost uvědomovali. Důležitost jeho intelektuálního přístupu k životu.

Celá ta ústřední myšlenka o jednotě života, že člověk je součástí všehomíra, nevznikla samozřejmě v Čechách, ale pochází zřejmě od starých Indů, z Upanišád, ale z Bílka a jemu podobných na mě velmi intenzivně promlouvá. Ať už čteme Bílkovy dopisy nebo jiné jeho spisy nebo se díváme na jeho umělecká díla, vidíme, jak v nich usiloval o Jednotu, o sjednocení. Svět je chrámem vesmíru. Jeho symbolismus stromu je velmi zvláštní a podobný indickému stromovému symbolismu, jak ho známe z Upanišád; jen se podívejte na jeho kresbu „*Dub – kořeny vzhůru a korunou dolů*“. Myslím, že Bílek miloval duby a viděl v nich obyvatele Čech či lidstvo vůbec, a jejich růst. „*Může národ žít bez duchovního umění?*“ ptá se Bílek. „*Může?*“ ptám se já.

Měl jste možnost číst některá Bílkova písemná díla nebo jeho dopisy, např. Březinovi? Pokud víme, tak nejsou oficiálně přeloženy?

Ano, moje čeština je sice omezená, ale to se týká především mluvení, tam mám problém, ale moje schopnost číst česky je relativně dobrá. Nečetl jsem podrobně všechny dopisy, ale četl jsem jich řadu. Rád bych zmínil ještě jednu jinou věc, která mě zajímá na Slovanech a je důležitá pro pochopení slovanského ducha. Existuje ruská gramatika (*Grammatica russica*) napsaná na univerzitě v Oxfordu v roce 1696 a v ní je latinsky napsáno „*Loquendum est Russica & scribendum est slavonica*“, což znamená – a pro mě je to mimořádně důležité – že ruština je na mluvení, ale slovanština je na psaní. Znáte abecedu cyrilici, která přišla do křesťanství díky Cyrilovi a Metodějovi

a ze které vychází také vzdělanost západního křesťanství. Staroslovanský jazyk je církevní jazyk, aspoň jak já ho nahlížím a chápu, a proto je ve slovanském myšlení (duchu) od samého počátku hluboký duchovní background. A když se podíváte na tradiční ruské písemnictví, na to, jak mnoho ruských autorů píše, tak oni hovoří zevnitř, to psaní vychází z jejich hlubokého nitra. A to je to, co mě na slovanském duchu tak přitahuje. Zde bych chtěl upozornit na několik autorů typických pro tento přístup, např. Nikolaje Berdžajeva, který mě jednu dobu velmi fascinoval. Nebo Tolstoj, který je rozhodující osobou vyjadřující slovanské myšlení a ducha. Tolstoj byl hluboce introspektivní, humanista, představující tu lepší část lidské bytosti a její skutečný vnitřní, niterný život (ineres Leben, inner life). Když čtu většinu Tolstého děl, ne však románů, ale filozofických spisů, tak tam nacházím stopy vnitřního života. Podobně někteří hrdinové Dostojevského žijí velmi hluboký vnitřní život. A když to člověk čte, tak dostane chuť se toho dotknout: Co to je, jak se do toho dostat? To bych chtěl vědět a umět. Nejen o tom číst, ale také to sám sdílet.

Ted' si v té souvislosti vybavujeme jednu knihu, kterou máme doma. Je od neznámého ruského autora 19. století a jmenuje se „Poutník“. Velmi dobře vypráví o takovém jednom člověku a jeho myšlení, který ztratil všechno a putuje napříč Ruskem a stále se modlí jednu modlitbu – modlitbu srdce...

Ve svém bytě v New Yorku mám na stole knihu, která se jmenuje „*What Then Must We Do?*“ a zabývá se hledáním ducha. Něco podobného ale můžeme nalézt i u Berdžajeva a dalších autorů. Je to o dvou silách, které v nás působí a které spolu svádí boj: jedna síla je hluboká víra a druhá boj proti církvi. A v některých lidech svádí tyto síly lýtý boj, jak je pěkně vidět u Tolstého i Berdžajeva. Berdžajev si údajně celý život držel nos, protože mu svět páchnul. Ale musel být součástí světa jako celku, i když mu nevoněl. To je spor a protiklad v člověku, boj Boha a ďábla, pokud chcete personifikaci. Na to je slovanské myšlení velmi bohaté, ale je to k nalezení samozřejmě i jinde, třeba v indickém myšlení.

V Čechách trávíte jen menší část roku, ale většinu žijete v zahraničí (především USA, ale i jinde). Když se vrátíte domů, máte se tam o těchto svých objevech zajímavých českých osobností s kým podělit? S někým si o tom popovídat?

Já žiji především sám v sobě a s vámi se o těchto věcech bavím, protože se považujeme za spřízněné duše. Ale myslím, že o čem se tady bavíme, by průměrného Američana nezajímalo.

Tomu rozumíme, že o takových věcech si nemůžete na setkání povídat např. s kolegy z práce, ale předpokládáme, že lidé s podobnými

zájmy se přitahují...

Máte pravdu a dobrým příkladem je právě Vladislav Zadrobílek.

Na něho jsme se právě chtěli podrobněji zeptat. I když jsme ho téměř osobně neznali, věděli jsme o něm již před 20 lety jako o mimořádném, renesančním člověku...

Na to odpovím velmi ochotně, protože Vladislav byl mimořádný člověk – nikoho druhého jako on jsem během svých návštěv v Praze od roku 1971 dodnes nepotkal. Když jsem ho poprvé potkal, byl již poměrně starý (i když stále o několik let mladší než já). A to setkání bylo typem setkání s člověkem, o kterém můžeme říci, že vás zasáhne jako meteor, protože jste to nečekali. Poprvé jsem přišel do jeho obchodu s Nadou Plíškovou, která si tam chtěla něco drobného koupit, a najednou on něco řekl a to mě zasáhlo. Můžeme to také nazvat podle Junga jako zasažení Absolutnem. Pak jsme šli k němu domů a já jsem ho pak navštívil doma ještě mnohokrát, když jsem přijel. A bylo to (obrazně), jakoby i on vstoupil ke mně domů. Spřízněná duše, přestože jsme oba pocházeli ze zcela rozdílných prostředí a tradic. Ve svém obývacím pokoji se mohl kdykoli zvednout, sáhnout do knihovny a zahrnout mě bohatstvím hlubokých myšlenek, zázraků, reflexí i univerzální blažeností „duše“. Jeho zájmy zahrnovaly hluboké poznání filosofie, alchymie a magie – intuitivní i praktické. Bylo s ním možné hovořit o čemkoli: o Chelčickém (vidíte, tuto knihu od Chelčického jsem dostal od něho), Bhagavadgítě, Bibli, o nadpřirozené síle melanéské many, o Velkém duchu algonkinských indiánů, o Indii, Americe, Rusku... a on dokázal u všeho správně rozlišovat podstatu, ve všem se orientoval. Byla v něm velká harmonie a byl obdařen schopností nahlížet vyšší sféry života a plnost či celistvost lidské bytosti. V posledních letech, když jsem ho navštěvoval, byl již často nemocen, ale přesto jsme si byli blízcí; cítil jsem, že byl velmi blízko splynutí s Neviditelným. Pochopil Niškarmu karmu (konání bez vlastní motivace) a to, že člověk může v určitém smyslu konat, pracovat, ale zříká se pro sebe za tuto práci jakékoli odměny. U Vladislava jsem poznal tak vzácné kvality lidského ducha, s jakými jsem se setkal za celý život a na celém světě jen u velmi málo lidí. Mohu tento druh spirituality popsat slovy svatého Augustina: „*Interior intimo meo et superior summo meo*“ čili „*Pán je nám blíže než my sami sobě*“.

Zmíním ještě jednu věc – a to jeho knihy vzpomínek „*Časobraní*“ a „*Poslední časobraní*“. Když on je dokončil, tak já jsem nezávisle na něm – aniž bych o jeho práci na vzpomínkách věděl – dokončil mou knihu vzpomínek „*Tel Grain Tel Pain*“, což znamená „*Co zaseješ, to sklídíš*“.

Ze vzpomínek pana Zadrobílka jsme se o vás dozvěděli. Jak to vlastně je s tím hrobem v blízkosti Bílkových soch, je to skutečně pravda?

Ne, to je mylná informace, kterou Vladislav uvádí. Asi to vzniklo nějakým nedorozuměním, protože on neuměl dobře anglicky nebo možná moje

angličtina není tak dobře srozumitelná, aby mně rozuměl. Já mám sice koupený hrob, ale to je na hřbitově v Kozlech, poblíž Všetat, Tišic a Chrástu v Polabí, kde se narodila moje žena. A mám ho tam koupený záměrně, ale ne kvůli Bílkovi. Je to malý vesnický hřbitov, těsně u Labe. Tak jsem to chtěl.

Proč je důležité mít hrob tak blízko řeky?

To je ta moje indická krev (smích). Indové ostatky spalují, sypou je do řeky a tím posílají do moře. Znáte Rabíndranáta Thákura? Jedna z jeho básní se zabývá touto myšlenkou, že vše je součástí vesmíru – universa; tok řeky končí v moři, moře se rozplývá v oceánu a ten je součástí jednoho vesmíru jako celku. Hindů chce být součástí celku, chce do té jednoty vplynout.

Proto Indové popel spálených ostatků sypou do řek, aby se tak dostal do moře...

Ano, ale abyste tomu rozuměli: ten popel není vůbec důležitý. To důležité je duch (geist), který se tím uvolňuje. Symbolicky plyneme do jednoty, do jednoho celku.

V čem vidíte význam Bílkova díla a jeho odkazu pro dnešní dobu?

Když se zaměříte na českou duchovní tradici, do které Bílek a jeho dílo neodmyslitelně patří, tak nutně narazíte na postoje, které nejsou moc závislé na nějakém dogmatu či doktríně, ale opírají se o vlastní „*mystickou zkušenost*“, vycházející z introspekce, z psychologického sebetázání. Mystická zkušenost má *noetickou* hodnotu – je to vhléd dosažený díky vyšší úrovni žití; díky posílení intelektu, emocí a vůle, vyvolávající dynamiku, která je ve skutečnosti *univerzální* pro člověka, jenž se zaměřuje na metafyzické koncepte *Ducha - Boha, Absolutno a nesmrtelnou Duši*.

Spiritualita není výhradním věnem západní civilizace, východní způsob uvažování založený na intuici má k Duchu mnohem blíže. Když ale hovoříme o Západu, křesťanská mystika se vyvinula ze starořecké relativistické metafyziky Sokrata a jeho následovníků – Platona, Aristotela, Plótina a později, ve 3. století, otců pouště. Toto obrácení se myslí do nitra je u Bílkova uměleckého díla tak výrazné, že mě to k němu a jeho vizím silně přitahovalo. Psal jsem o tom ve svých knihách již několikrát.

Znáte Estetiku Benedetto Croce²? Umění a krása jsou jedno a to samé, zkušenost lidského ducha. Musíte číst vzájemnou korespondenci Bílka a Březiny, abyste porozuměli harmonii mezi Životem a Uměním; jak přijmout svět v jeho celistvosti (vyvstat v původní Jednotě). V Bílkově díle vězí síla, patos, bída i utrpení lidského života, ale také hluboká víra a enteogen³ jako

² Poznámka: B. Croce, 1866-1952, byl italský filosof a spisovatel.

³ Poznámka: enteogen – „to co ukazuje boha zevnitř“, výraz obvykle používaný pro psychedelické látky používané při náboženských obřadech.

stimul či cesta k „Dokonalosti člověka⁴“. Chceme-li pochopit Bílkovo křesťanské cítění a jeho mimořádnou oddanost křesťanské cestě, prohlédněme si jeho křížovou cestu v kostele v Kolíně, jeho plastiky na chýnovském hřbitově, jeho Krista ve svatovítské katedrále, ale i jeho grafiky a čtème jeho dopisy Březinovi, Zeyerovi, Demlovi a dalším.

Znají Bílka v zahraničí?

Bílek je v Americe prakticky neznám, vlastně je skoro vůbec neznám v celé té dnešní postmoderní společnosti. A myslím, že nebyl nejlépe přijímán ani v Čechách, snad také v důsledku německé okupace a následného socialistického realismu. Bohužel.

Vaše předposlední kniha vydaná v roce 2012 (*Caritas and Psychospiritual Way. Essays on Ethics and Human Estate*) je doprovázená ilustracemi Františka Bílka, vybranými z jeho *Cesty*. Cí to byl nápad – Váš nebo nakladatele?

Byl to můj nápad, ale nehovořil bych zde o „nápadu“. Bílkovy kresby můj text personifikují a jsou jeho důležitou součástí.

Pražské nakladatelství Trigon je nyní vaše „domovské nakladatelství“? Vedle knihy o samurajích (*Moudrost samurajů. Životní stezka samuraje z kraje Saga*), která vyšla v češtině již v roce 1998, vydal Trigon několik Vašich knih v angličtině: *Nensokan: moon in a dewdrop* (2007), *Hagakure: tricentennial anniversary* (2011), Váš překlad Masarykovy přednášky z Kroměříže *Problem of a small nation*, opatřený Vašimi poznámkami (2010); dále již zmíněné *Caritas a Tel Grain Tel Pain* (2013).

Dá se to tak říci. Já jsem znal Vlada a už jsem u nich zůstal, nyní vede nakladatelství jeho dcera, Zuzana Zadrobílková.

Pracujete nyní na nějaké další knize?

Snažím se nyní přeložit některé básně od Jana Pavla II, nedávno zesnulého papeže. Nevím, jestli víte, že psal také poezii. Zajímá mě zejména jeho *Křížová cesta*. Pro mě bylo velmi důležité poznat, jak lidé u Vás, ale i v jiných socialistických zemích, žili své životy v období studené války, v době značných potíží a politických doktrín. Rád bych to pochopil do detailů a napsal k tomu nějaké své postřehy. A slovanský papež, který píše takovou poezii, to je pozoruhodné. Nebo poezie Jaroslava Seiferta, který byl sice původně komunista, ale pak se odklonil.

⁴ Poznámka: „Dokonalost člověka“ – představa J.J.Rousseaua a dalších filosofů, že člověk je schopen dosáhnout dokonalosti již za života na Zemi.

Nezajímá mě politika, ale jak lidé žili své životy a odolávali těm silám. A pozoruhodné je to právě u lidí, kteří tehdy umělecky tvořili. Vezměte si například zmíněnou Naďu Plíškovou a její motýly. Jsou strašně surově namalovaní, s ustříženými křídly – jeden takový obrázek udělala speciálně jako dárek pro mě, tamhle visí na stěně, pokud její motýly neznáte. A to její poselství bylo: „Tak nyní tě, motýle, pouštím, jsi volný, ale nemáš křídla...“. Zdá se to jako hrozně černé a depresivní umění. Ale když čtete její poslední báseň napsanou nedlouho před její smrtí, tak začíná slovy: „Chci zemřít doma, ve své posteli, až Bůh řekne dost...“ Přitom Naďa žila celý svůj život ve východní Evropě, bez Boha. Na tom vidíte, že Bůh nezmizel, že si nemůžeme vystačit jen s uměním a literaturou a vzdát se Boha. A teď nemyslím Boha někde na nebesích, ale koncept Boha, ten duchovní celek uvnitř každého člověka, vnitřní život (innes Leben, inner life). Bůh existuje uvnitř a lidstvo se nemůže obejít bez Boha. A znovu zdůrazňuji, že nemám nyní na mysli žádného Boha nějakého konkrétního náboženství. Mám nyní na mysli Ducha.

Vaše země prošla obdobím schizmatu, obdobím komunismu, kdy hrubý materialismus nahradil do značné míry duchovní vnímavost, ale Bůh stále existoval. A tak to bylo i s papežem (Janem Pavlem II) – papež byl či je do značné míry politická postava, ale když psal svou poezii, psal to jako Člověk, jako by nebyl v té chvíli papežem. Takže v tom, co označuji jako „slovanského ducha“, je velká citlivost a vnímavost. A to také u Rusů, kteří nejsou tak silní, jak si snad o sobě myslí. Já byl několikrát v Rusku a byl tam svědkem např. toho, jak se muž, který hrál na balalajku, rozplakal, byly v tom velké emoce. To je ta zvířecí část v člověku. Biologicky jsme zvířata, ať se nám to líbí nebo ne, ale samozřejmě lidstvo má v sobě něco, co takovou opici přesahuje – a to je duch, nebo chcete-li Bůh. Ve všech náboženstvích najdete ducha. Duch je něco, co člověk musí mít uvnitř, v sobě. A Zeyer, Deml, Bílek, Berďajev, Tolstoj a jim podobní se to snažili sdělit ostatním lidem, ale většina z nich nedospěla k poznání, které by přesahovalo jejich zvířecí podstatu.

Ale takové duchovní a zasvěcené lidi byste přece našel i v západní kultuře, nejen u Slovanů.

Ale samozřejmě, nyní však mluvíme o Slovanech.

Když hovoříme o Březinovi, Bílkovi či Tolstém, kdo by Vás napoprvé napadl ze západní kultury, že je jim podobný svým způsobem myšlení, svými postoji?

Přiznám se, že ze Západu mě nyní nikdo nenapadá. Ale z Japonska či resp. Japonsko jako takové. Protože ten přístup, o kterém zde hovoříme, je intuitivní myšlení, převaha parasympatiku, a to je velmi blízké či vlastní východním národům. Ty mají velmi staré kultury, pět tisíc let i více, a mají proto velmi hluboké zkušenosti, které se objevují i v této (východní) části Evropy.

Myslím, že každý relativně vzdělaný Japonec má tento druh myšlení. Nechci zde nyní někoho jmenovat, ač znám mnoho takových lidí.

Řeknu to velmi přímo a natvrdo: podíváte-li se na západní kulturu, např. na USA, které existují teprve 250 let, to je agresivní mladá společnost, která chce přežít. V mnoha ohledech je to krvavá společnost, zvířecí společnost. A na druhé straně stojí lidé, kteří v sobě pěstují Ducha. Dobrým intelektuálním příkladem je František Matouš Klácel (1808 – 1882), kněz a velký přítel Boženy Němcové (byli jste se někdy podívat u Klácelky u Liběchova ?), a jeho Dobrověda, což bylo slovo, které si vymyslel a které označovalo „dobré vědění života“. Někteří lidé ho nazývali prvním komunistou, protože přišel s myšlenkou bratrství, že lidé by měli žít v přátelských komunách. A odešel do Ameriky, aby zde uskutečnil tento svůj sen, ale muž vzdělaný jako on nemohl v Americe přežít. Zemřel zanedbán a v chudobě v Belle Plaine v Iowě.⁵ V takovém prostředí (společnosti jako je v USA) nemůže intelektuální život nikdy vzkvétat, je to společnost sobecká, praktická a pragmatická, kde každý chce být první... takže upřímně mohu říci, že neznám žádnou takovou osobnost v USA, čímž nechci říci, že neexistuje, ale já ji neznám a bude jich dost málo. Zním takové lidi ve Francii, v Anglii, Japonsku i jinde, ale nikoho v USA.

Když jste říkal, že člověk je (částečně) zvíře, ale má v sobě Ducha, řekl jste to nejprve česky (Duch) a pak jste použil ještě slovo „God“ (Bůh). Proč jste nepoužil třeba pojem „spirit“?

Máte pravdu. Normálně, sám od sebe, bych asi pojem „Bůh“ neřekl, protože nevěřím v žádnou představu Boha na nebesích, to je mi úplně cizí. Ale žiji ve společnosti, která hovoří o Bohu, „In God we trust“ máme dokonce na bankovkách, lidé se ve jménu Boha křížují apod., tak nelze tento pojem nepoužívat. A proto ho používám, ale snažím se ho používat tak, aby moje vlastní představa Boha byla v harmonii s tím, jak ten pojem před společností použiji.

A moje představa je taková, že není jiný Bůh než Bůh ve mně a to je Duch (Geist). Nechci zde zabíhat do velkých podrobností, ale chci jen říci, že uvnitř není žádná dvojnost – Já a Duch (Geist), či vnitřní život, jsme jedno. A Duch (Geist) je hybnou silou stvoření. Všichni lidé mají Boha v sobě. A myslím, že mnoho křesťanů mně v tomto směru rozumí; a samozřejmě taky mystikové, zvláště angličtí mystikové, např. muž, který napsal knihu *The Cloud of Unknowing*⁶, což je velmi důležitá kniha. Nebo Mistr Eckhart a jeho poučka „Vzdát se Boha pro Boha“. Chceš-li se Bohu skutečně přiblížit, musíš se vzdát představy, že Bůh je někde mimo nás, něco externího. Bůh není něco externího, mimo nás, ale – ať už je Bůh cokoli nebo kdokoli – něco interního, bytostně vnitřního.

Děkujeme za laskavé přijetí a za rozhovor. Yveta a František Kožíškovi

⁵ Poznámka: Stacey Day napsal a jako samizdat vydal o Klácelovi studii.

⁶ Poznámka: *Mrak nevědomí*, anonymní práce mystického křesťanství z konce 14. století.

Co se chystá v Bílkově vile?

Zeptali jsme se PhDr. Hany Larvové, kurátorky sbírky Františka Bílka v GHMP:

Galerie hlavního města Prahy otevře v rámci stálé expozice počátkem května 2014 v pražské Bílkově vile na Hradčanech další z řady komorních výstav, představujících z různých aspektů symbolistní a spirituální tvorbu tohoto originálního sochaře a universálního umělce v pravém smyslu slova. Tentokrát budou mít návštěvníci možnost prohlédnout si unikátní **rané Bílkovy skici a studie z 90. let 19. století**.

Nová výstava se zaměří na kresbu a nabídne výjimečný výběr z Bílkových raných skic a studií, převážně z rozmezí let 1892 – 1905. Vystavené práce budou zajímavým svědectvím formulování Bílkova uměleckého názoru, jeho životní a tvůrčí filosofie. Některé byly přípravnými studiemi pro finální kresby, řada z nich byla výchozím konceptem pozdějších realizací v sochařském materiálu. První z vystavených kreseb, jako Příprava ke Kalvárii, vznikly ještě za pařížského stipendijního pobytu, další, například Cyril a Metoděj už patří do chýnovského období, během kterého Bílek vytvořil své zásadní práce, které nasměrovaly celou jeho navazující tvorbu.

První komorní expozicí, která byla otevřena společně se zrekonstruovanou vilou v roce 2010, byla výstava zaměřená na autorovu doprovodnou práci pro knihu. Na druhé a dosud stále ještě probíhající (do 20. dubna 2014) sochařské výstavě se Bílek představuje svou méně známou, komorní tvorbou jako vynikající portrétista. Ve zdařilém architektonickém řešení je vystaven soubor sochařských portrétů, které Bílek vytvořil v letech 1895 – 1921. Jsou skvělým příkladem schopnosti, jak v sumarizující a zjednodušené formě, modelované často na jednom pohledu, vystihnout psychiku osobnosti. Vystaveny jsou portréty Bílkových přátel, především básníků Julia Zeyera a Otokara Březiny, provedené v pálené hlíně a mimo jiné také vynikající autoportrét, které tvoří dohromady mistrovskou ukázkou spojení lapidárního tvarosloví s vyhraněnou individualitou tváře. V intimních portrétech rodiny pak sochař dokázal naopak zachytit smyslovou jemnost ženského nebo dětského výrazu.

Villa Vallila: dům s příběhem a Bílkovými reliéfy

Stranou rušných cest a tím i pozornosti, na kraji vesnice ve velké zahradě se vzrostlými stromy, stojí na pohled trochu tajemný dům, který má zajímavou historii. Pro ctitele Františka Bílka je pak zajímavý i tím, že jeho stěny zdobí dva z největších a nejhezčích Bílkových reliéfů: *Jak čas nám ryje vrásky* a *Jak ten čas utíká*. Vždyť také když Ministerstvo kultury ČR prohlásilo dne 27. 4. 1994 tento dům (vilu č.p. 32 v Červeném Újezdu) kulturní památkou, odůvodnilo to především touto výzdobou: „jedná se o autenticky dochovanou secesní stavbu s hodnotnými keramickými reliéfy od F. Bílka z let 1902-03, výrazně se uplatňujícími na fasádách“.

Červený Újezd u Votic leží asi ve čtvrtině cesty z Chýnova do Prahy, Bílek to měl tedy „při cestě“ z jednoho svého domova do druhého. Jeho zdejší „zastavení“ však nebylo dílem náhody, ale zvláštního propletení několika lidských osudů, které se zde pokusím rozplést a ukázat tuto jeho práci v širším kontextu.

Místopisec zdejšího kraje, Čeněk Habart, popisuje vznik této památky následovně: *„V roce 1901 koupila od Karla Beneše za 17 000 zlatých poplužní dvorec v Červeném Újezdě Adéla Heintschelová, bohatá Američanka, majitelka velkých kávových plantáží v Brazílii. V roce 1902 vystavěla na návrší nade dvorem jednopatrovou vilu ve švýcarském slohu, zdaleka viditelnou, kolem ní zřídila velikou zahradu. Na vile jsou dva krásné vypouklé obrazy, které na přání majitelky ze sádry zhotovil a do malby zasadil známý český sochař František Bílek za 2000 K. Jeden obraz je 3 metry dlouhý a dva metry široký a zdobí východní zeď v rámci nahoře obloukem. Představuje, jak rychle čas utíká – nad ležícím mužem se tryskem ženou lesní ženky. Druhý obraz je stejných rozměrů, ale s rámcem podkovovitým a symbolicky naznačuje, že čas způsobuje vrásky – divoženky ryjí vrásky na čelo ležícího muže...“* [1]. Habart psal tento text až na počátku druhé světové války, nicméně bude zřejmě pravdivý, jakkoli vypadá na první pohled bizarně (proč si Američanka kupuje dům na okraji České Sibiře?). Také brazilské plantáže zůstávají s otazníkem.

Příběh vily začíná nepřímo typickým příběhem selfmademana 19. století, Felixe Jana Heintschela (1819-1896). Tento sudetský Němec, syn nijak bohatého tkalcovského mistra z Jindřichovic pod Smrkem (Heinersdorfu) na Frýdlantsku, založil se svým bratrem Eduardem v roce 1852 textilní továrnu „E. Heintschel & Co.“. Po bratrově smrti (1857) se stal jejím jediným majitelem. Díky kvalitnímu zboží, velké expanzi a exportu do celého světa brzy velmi zbohatl a roku 1883 jej císař povýšil do rakouského šlechtického stavu s čestným titulem „šlechtic“ a s predikátem „z Heineggů“. V roce 1880 učinil své čtyři nejstarší děti společníky firmy [2]. Felix měl se svou první ženou dvanáct dětí, z nichž dvě hrají roli v našem příběhu: Eduard, narozený

pátý v pořadí, a nejmladší Maria (6.12.1864 Jindřichovice – 19.10.1936 Mitrovce). Maria se r. 1884 provdala za Ferdinanda Blaschku (1852 – 1939), majitele zámku a panství Mitrovce u Prčice [3].

Historický snímek vily Adelaidy Heintschelové. Foto: SOkA Benešov, Archiv obce Červený Újezd, Kronika obce, bez inv. č.

Syn Eduard (6.3.1850 Černousy – 1.10.1890 Vídeň) také pracoval pro rodinnou firmu a v r. 1887 se stal ředitelem její vídeňské filiálky. Ještě předtím se ale oženil se slečnou Adelaidou Kammelovou, která se narodila 7.10.1858 v Concepción v jihoamerickém Peru.¹ Domnívám se, že její otec přišel do Peru s první (1853) nebo spíše druhou (1857) vlnou německých kolonistů a našel si zde místní ženu – aspoň podle Bílkova švagra byla matka Adelaidy

¹ Existují dvě pravděpodobná vysvětlení, jak se tehdy mohl pár z různých kontinentů seznámit. Otec Adelaidy mohl pocházet ze Sudet (jméno Kammel se v severovýchodních Čechách vyskytovalo a např. jednoho Kammela z Trutnovska nacházíme v 19. století mezi přistěhovalci do Chile) a rodiny se proto mohly znát. Druhou možností je, že k seznámení došlo díky obchodním aktivitám, protože Heintschelova textilka jako jediná z Rakouska-Uherska významně exportovala do Střední a Jižní Ameriky a její zástupci (možná sám Eduard?) tyto kraje nepochybně navštěvovali.

indiánka [4]. Eduardův otec si ve svém deníku ke svatbě poznamenal: „*Dne 22.2.1879 se můj syn Eduard oženil ve Vídni se slečnou Kammelovou. Nevěsta se narodila v Peru a po své matce zdědila farmu o obrovské rozloze. Aktuálně tam mají na pastvě více než 36 tisíc ovcí. 27. března téhož roku odcestoval mladý pár do Peru, aby obhlédl své dědictví, které se nachází dále od moře na úpatí Kordiller... A také aby navštívili babičku, která tam žije. Během září se manželé vrátili zpět do Vídně.*“ [5].

Manželství Eduarda a Adelaydy zůstalo bezdětné, navíc Eduard ve věku pouhých 40 let (1890) umírá a jeho otec, aby snachu podpořil, se v její prospěch vzdává svého podílu ve firmě. Adelayda² se ale práci ve firmě nevěnuje a je zřejmě bohatě živa ze zmíněného podílu a svého peruánského dědictví (je známo, že peruánští Němci žijící v oblasti Pasco se věnovali především pěstování dobytka a kávy, odtud snad ty její „brazilské kávové plantáže“). Po dvou letech (1892) se stěhuje z Vídně do Mnichova, kde se pravidelně stýká s některými českými umělci, např. Helenou Emingerovou³ nebo Františkem Ondrúškem. Zároveň udržuje styky se svojí švagrovou, Marií Heintschelovou – Blaschkovou a vzájemně se navštěvují, občas spolu zajíždějí i do Vídně, kde si snad Adelayda ponechala nějaké bydlení (?).

V říjnu 1899 navštěvuje malíř Ondrúšek s paní Blaschkovou Bílka v Chýnově; zatímco u Ondrúška šlo o první setkání s Bílkem, s paní Blaschkovou se Bílek již nejméně rok znal. Jak víme z Bílkovy korespondence i jeho životopisů, koncem století se do Chýnova vydávala řada zámožnějších, i méně zámožných, ale kulturně orientovaných osob, aby se osobně seznámila s vycházející hvězdou českého uměleckého nebe, zejména poté, co si zde Bílek navrhl, nechal vystavět a vyzdobil svůj ateliér (1898-99), svoji „Chaloupku“. Podle svědectví katolického básníka S. Boušky byl v roce 1899 Bílkův dům v Chýnově „únikem v českém království“ a „houfy lidstva se chodily divit jeho neobyčejnosti“. Jednalo se o jednu z prvních tuzemských realizací tzv. vernakulární architektury, pololidové tvorby inspirované anglickou zahradní architekturou, která kladla mimořádný důraz na sepětí s přírodou [6]. Nezvyklou stavbu umocňovala symbolická Bílkova výzdoba, včetně reliéfů na fasádě.

Na jihovýchodní stěně je reliéf s nápisem „Jsme přikrytí“. Symbolizuje věk jinošství, obestřený rodičovskou láskou a zároveň oznamuje dokončení stavby. Na SV stěně symbolizuje reliéf *Země k nám mluví* věk dospělosti a nutnost, aby člověk žil uvědoměle v souladu s přírodou. Po straně vchodu do ateliéru je reliéf *Skon člověka*, jehož motiv dvou klesajících mužských postav je druhotně převzat z Bílkova návrhu pomníku sv. Cyrila a Metoděje. Reliéf je doplněn nápisem: *Náš skon. To z téhož vzešla smrt a naše „proč že jsme“*, co nás jak hvězd na nebi... [7].

² Vilém Nečas ji tituluje jako „baronka“ [4].

³ Malířka Helena Emingerová (1858 – 1943) poskytla Bílkovi bezúročnou půjčku na stavbu jeho chýnovského ateliéru.

V březnu 1900 se Bílek na své cestě do Itálie zastavil na pár dní v Mnichově⁴, kde se opět setkal s Ondrúškem a poprvé také s paní Adelaidou, která si jeho umění velmi oblíbila, takže si poté kupovala jeho tiskem vydané práce a po Ondrúškovi ho nechávala v dopisech vždy pozdravovat. Tehdy se Bílkovi zřejmě zmínila, že si hodlá postavit dům a že by si ho ráda nechala od něho vyzdobit. Bílek tehdy dokončoval vybavení svého domu a nedostávalo se mu peněz, takže by šanci na větší zakázku uvítal. Když se paní Adelaida déle v té věci neozývá, ptá se v dopise Ondrúška, který mu 13.6.1900 odpovídá: „*Paní von Heintschel nemluví o stavění – zase odjede do Drážďan, aby příbuzných svých zármutek dělila, a pozdravuje Vás též...*“ [8].

Nicméně již v příštím roce kupuje Adelaida Heintschel von Heinegg parcelu v Červeném Újezdu a ve stejném roce zde začíná stavět svůj dům. Přes velkou snahu se mi nepodařilo zjistit, kdo dům projektoval a postavil, ale jisté je, že jeho styl vykazuje mnohé podobnosti s Bílkovým chýnovským ateliérem. Sám Bílek autorem projektu určitě nebyl, jeho dům inspirací pro paní Adelaidu však nepochybně ano. Projektant dostal také zadání, aby na fasádě nechal místa na Bílkovu výzdobu. Překvapující ani není, proč si majitelka vybrala pozemek právě zde, v zapadlém koutě Středních Čech – je to odtud ani ne 5 km do Mitrovic, kde žila její švagrová.

Někdy na jaře nebo v létě 1901 navštěvuje paní Adelaida osobně Bílka v Chýnově, aby se definitivně domluvili na výzdobě domu, a Bílek je požádán, aby zhotovil návrhy [4]. O dalším postupu Bílkovy práce se dozvídáme z jeho dopisů své snoubence Bertě: „...*Při práci jsem stále myslel na to, co kdybychom mohli celou zimu strávit na jihu! Protože jsem přijal tu velkou práci v Červeném Újezdě, která má být hotova v květnu, musíme být koncem března doma. (17.9.1901) ... Stran mé újezdské práce je to takto. Paní H. mi píše, že stavba se zdržela, proto se prý nyní nebude moci nic dělat. Až pojedu z Prahy, zajedu se tam podívat. (19.9.1901) ... Pracoval jsem dále na náčrtcích pí. H. (8.10.1901) ... Dnes jsem dodělal náčrty pí v. H. (6 modelovaných a 6 kreslených). (9.10.1901) ... Nesl jsem k hrnčiči „slepce“ a náčrty pro paní Heintschelovou. (19.11.1901) ... Trochu jsem pracoval v mramoru. Pak jsem toho musel nechat a poslat paní Heintschelové ty náčrty. (25.11.1901)...*“ [9].

Paní Adelaida odpovídá Bílkovi dopisem datovaným v Mnichově dne 6.1.1902: „*Vážený pane Bílku. Budete se na mne již dosti zlobit, že jsem nechala uplynout tak hrozně dlouhý čas, aniž bych odpověděla na Váš milý dopis... Především Vám srdečně děkuji za zaslané skici. Všechny se mi velice líbily, jsou opravdu překrásné a je to pro mne těžká volba! Ráda bych si*

⁴ Svě dojmy z cesty vylíčil Bílek Karlu Dostálovi-Lutinovi v dopise (korespondence č. 107); o Mnichovu Bílek píše: „*Mnichov. Hodný lid a zbožný. Umění mají tam rádi. A rádi by tam měli umění. Ale nemají. Nevzdělanost v umění výtvarném zavinila, že pracují tam lidé vše pro šikovnost, umění je jim pouhé „šik“, ale nic více. Že by se dalo výtvarnictvím též psát a mluvit, a to i tehdy, až nám ústa, tělo oněmí, to nechápu a nechť chápat. Ale lid zbožný a hodný.*“

je ještě prohlédla se svou švagrovou z Mitrovic... a myslím, že ji také všechny nadchnou stejně jako mne, zejména ta svatá skupina je nádherná a ještě jednou Vám za ni děkuji. Včera večer byl u mne pan Ondrušek a vyprávěl mi, že jste mu psal, že Vaše svatba se bude konat již 18. ledna a že, milý pane Bílku, přesto chcete ještě provést práce na vile. A tak si myslím, abyste snad zatím provedl pouze 2 medailony:

I. "Jak ten čas utíká" (velký venkovní reliéf)

II. "Jak čas plyne a zanechává nám vrásky na tváři" (velký venkovní reliéf)

a to ostatní, co bych s Vámi také ještě velmi ráda projednala ústně, až později, až se vrátíte z Itálie... Vy máte nyní, tak krátce před Vaší svatbou, jistě ještě všelicos na práci, také s přípravami na cestu do Itálie, tak Vám sotva zbude čas na tak velkou práci. Vzhledem k tomu, že vila je ještě hrozně nehotová a já dosud příliš nevím, jak budou vypadat vnitřní prostory, bylo by mi také milejší, kdybyste, milý pane Bílku, práce uvnitř budovy nechal až na později, kdy budeme mít oba více času a múzy, abychom to zvládli. Velmi mne, milý pane Bílku těší, že se svou mladou paní přijedete a doufám, že budete mými hosty..." [10].

Reliéf Jak čas nám ryje vrásky. Foto: F. Kožíšek

Máme potvrzeno, že Bílkovi se na svatební cestě do Itálie, na kterou se vydali hned po svatbě (18.1.1902), u paní Adelaydy v Mnichově skutečně zastavili a pobýli u ní celý týden a že se Bílek brzy po návratu (15.3.) pustil do výroby objednaných reliéfů. Bohužel nevíme, zda došlo k realizaci i některého Bílkova díla uvnitř domu v Červeném Újezdu. Dodnes se nic nedochovalo, vyjma dřevěného schodiště, které na sobě sice nenese žádné typické Bílkovo zdobení, ale určitá podobnost se schodištěm a ochozem v chýnovském ateliéru existuje.

Po návratu z Itálie se novomanželé Bílkovi usídlili v Praze, v Nových mlýnech na Primátorském ostrově, kde měl Bílek i vlastní dílnu. Hned se pustil do práce na reliéfech pro paní Adelaydu – do práce, jak uvádí V. Nečas, „v myšlence i v kresbě už připravené a prostudované“. Kartony k těmto pracím, resp. velké kresby uhlem na kartonech, nakreslil Bílek z větší části ještě v létě 1901 v Chýnově. V Praze je pak vytvořil plasticky ve velkých, pálených kachlích [4] a téhož nebo následujícího roku je osadil na dům v Červeném Újezdě.

Reliéf Jak čas utíká. Foto: F. Kožíšek

Podle Bílka patří oba újezdské reliéfy (*Jak čas nám ryje vrásky* a *Jak ten čas utíká*; 270 x 300 cm) obsahově i formálně do souboru děl, který zahájil v roce 1896 velkým sádrovým reliéfem *Zloba času a naše věno* (283 x 376

cm), zhotoveným v lesní boudě, jeho tehdejšími „ateliéry“ u Chýnova⁵. Myšlenka tohoto díla byla podle Bílka následující: Získali jsme Kristův odkaz, ale už omšely, otlučený. Samo umění, věda i náboženství se přičinily o zchátralé ono věno [11]. Soubor pokračoval reliéfy zdobícími chýnovský ateliér (*Jsme přikryti, Země k nám mluví, Náš život jenom snem ku věčné skutečnosti, Pohyb plodný duše*; 1898 – viz výše) a velkou lunetou – sádrovým reliéfem *Jak jsme vlečeni vášněmi* (1899; 152 x 108 cm), darem básníku A. Heydukovi⁶. Oba újezdské reliéfy se podle Bílka jako protějšky doplňovaly: *Jak ten čas utíká* (čas našeho jinošství, manželství a stáří; jen sfinga jakoby nestárá); *Jak čas nám ryje vrásky* (vzduch, voda a oheň jak působí i na sfingu a ryje jí vrásky) [11]. Připomeňme ještě, že rozměrná luneta (terakota) *Jak čas utíká* je od roku 1927 umístěna také na fasádě Nečasovy vily v Ronově nad Doubravou – jedná se o zmenšený reliéf z Č. Újezdu. František Bílek řadil myšlenkově všechna tato díla do okruhu meditativního cyklu kreseb *Počet a četba písmeny těla člověka* (1899) [11].

Obě újezdská díla podrobně komentuje ve svých vzpomínkách na Bílka právě Vilém Nečas: *Umělec se v nich znovu vrátil a zamyslel nad záhadou času...Jsou to plastické básně, varující člověka před zpohodlnělou těžkopádností a zbabělou slepotou. Díla, která dům, tuto pokojnou ulitu, azyl a útočiště rodinného krbu, staví na místo, které mu vlastně náleží: na vichrnou křížovátku let, měsíců, dní, hodin a minut, kde v měnlivých, střídajících se hrách světla a tmy, člověk tápe ze dne do noci a nazpět a ustavičně se dotýká strmého tajemství smrti. Není spravedlivé, aby z tohoto symbolu zabezpečeného míru a pokoje, jímž je rodinný dům, vykypěl navenek hluboký, mučivý vzdech, za nímž zeje propast pomíjivé marnosti a jepicovitého osudu lidského? Právě z takových hloubek se rodí slova modlitby a díkůvzdání. Když jsem se poprvé ve venkovské dílně umělcově pohroužil v ten prudce vzrušený pohyb koní, unášejících různý věk člověka a řítících se v dravém letu na sfingu času, pohrdlivě se vyhýbající jejich náporu, bylo mi, jako bych slyšel mocné větrné vanutí ve vysokých korunách chýnovské doubravy, zvučně rozehrané šumotem útočících vzdušných vln. Ale tvář sfingy druhého reliéfu, drásaná živly, tak důvěrně lidská ve svém výsostně pokorném a oddaném gestu! Oblaka, vichřice, žhavé a radostné světlo živé hvězdy sluneční i fosforicky bílé noční světlo hvězdy vyhasínající, ten čas – nejsme to my? Čas pomíjí i trvá, i věčnost je čas. Hle klíč, v němž nikdy nepřestala tvořit vášnivá zbožnost umělcova: víra v jednotu! Smrt v Bílkově slovníku neexistuje, je pouze život a různé jeho formy – růst, zrání, uvadání, dílo, viny, ctnost, hřích, svědectví a otisky času [4].*

Ke dni 19.7.1902 se Adelaida Heintschel von Heinegg úředně odhlašuje ze svého mnichovského bydliště a stěhuje se do Červeného Újezdu [12], ale domnívám se, že to byl spíše jen její letní byt a že část roku trávila ve Vídni.

⁵ Dnes v Galerii hl. m Prahy.

⁶ Dnes v Památníku Adolfa Heyduka v Písku.

Pokud jela navštívit svou švagrovou, mohla bydlet pohodlně na nedalekém velkém mitrovickém zámku. Nicméně byla zde úředně hlášena k pobytu až do roku 1916, kdy se stěhuje do Prahy, odkud pak v roce 1918 do Vídně. Podle obecní kroniky i Č. Habarta od ní koupil statek i vilu v roce 1917 Jan Hájek s manželkou Otýlíí a nechal oba reliéfy natřít hnědou olejovou barvou, aby je tak zachránil před zkázou [1]. Rozhodnutí o prodeji snad urychlila nejistota první světové války, nebo snad obava, co bude s Němci v tušeném samostatném českém státě. Každopádně v srpnu 1918 se stěhuje do Vídně, kde žije až do své smrti [18]. Adelayda Heintschel von Heinegg zemřela ve Vídni 2. září 1936, o měsíc a půl dříve než její švagrová. Je pochována na hřbitově ve Vídni – Döblingu společně se svým manželem a svou nevlastní sestrou Julií Kammelovou – Wanickovou (1875 – 1955) [5].

Nový majitel Hájek údajně začal v Červeném Újezdu stavět velkou ledárnu (zdejší kraj byl významným dodavatelem přírodního ledu do pražských pivovarů), ale než byla stavba dokončena, přišel na svět vynález suchého umělého ledu, čímž byla tato investice zmařena. Když se k tomu přidalo obchodování na burze a hospodářská krize, dostal se do finančních potíží a byl nucen tento majetek prodat. V roce 1933 koupil vilu vrchní báňský inženýr Štěpán Tvardek – ředitel dolů na Kladně a jeho žena, Růžena Tvardková, za svobodna Stillerová – dcera majitele dolů v Ostravě a předsedkyně Sdružení akademicky vzdělaných žen v Čechách.

Tato bohatá rodina užívala v poklidu vilu jako své letní sídlo až do února 1948. Poté všichni členové rodiny postupně z Československa uprchli. Š. Tvardek stačil ještě v roce 1950 prodat vilu své dceři Růženě, která se předtím (13.5.1948) provdala za finského diplomata v Československu, Olli Juhani Vallilu. Tímto sňatkem získala finský diplomatický pas a majetek, který vlastnila, byl chráněn diplomatickou imunitou. V přízemí za oknem vily se objevila finská vlajka a nápis „tento dům je majetkem finského státu“. Nebyla to sice úplná pravda, ale stačilo to k tomu, aby dům nebyl nikdy „zestátněn“. Růžena Vallila pak odjela s manželem služebně do Švýcarska a poté do Ameriky. Do Čech se už nikdy nevrátila, zemřela 10.6.1989 v New Yorku. Ve vile, v přízemním bytě pro správce, bydlela nějaký čas rodina Otradovcových. V roce 1982 se rodina odstěhovala, dům zůstal zcela opuštěn a postupně chátral [13].

Značně zdevastovaný dům zakoupilo v roce 1998 od potomků Růženy Vallily občanské sdružení, které poskytuje sociální služby mladým lidem se sníženými adaptačními schopnostmi a se zdravotními problémy, kteří často vyrůstali ve špatně fungujících rodinách či v dětských výchovných zařízeních. Pojmenovalo dům „Villa Vallila“ (jako připomínku jména, které vilu zachránilo před neblahým osudem v době komunistické éry) a posléze podle svého komunitního domu přijalo tento název i samo sdružení. Dům je postupně, podle finančních možností sdružení rekonstruován, ale Bílkovy reliéfy na restaurování stále ještě čekají. Podrobnosti o činnosti sdružení lze nalézt

na jeho webových stránkách: <http://www.vallila.cz>.

Příběh Bílkova díla v Červeném Újezdu by nebyl úplný, kdybychom nezmínili ještě jeho práce, které vytvořil pro švagrovou paní Adelaydy, již zmíněnou Marii Blaschkovou (Maria Blaschka), rozenou Heintschel von Heinegg. V. Nečas píše, že „obě dámy byly obdivovatelkami sochařova umění“, a že paní Adelayda byla „vzdělaná a duchaplná dáma“ [4]. Nicméně vztah Bílka k rodině Blaschků byl nepochybně mnohem bližší a srdečnější. Vždyť Bílek v dopise své snoubence Bertě dne 10.4.1901 píše: „*Dnes jsme přijeli s tatínkem z návštěvy u barona z Mitrovic. Odváděl jsem jim včeličky a umíšťoval. Často je navštěvuji a oni mne též. Mají mne rádi...*“ [9].

Bílek se s paní Marií znal minimálně od konce roku 1898. Tehdy se zúčastnil druhé výstavy Mánesa, která byla zahájena 3.11.1898 v Topičově salónu, a vystavil zde *Studii ke Kristu a Orbu*. Výstavu zřejmě navštívila i paní Marie Blaschková a nadchla ji hlava Krista. Koncem roku píše Bílek Karlu Dostálovi: „*Pro tu paní Blaschke z Mitrovic vyřezal jsem toho v Mánesu vystaveného Pána Krista na objednávku.*“ [14]. To potvrzuje i Vilém Nečas: „*Paní Blaschkeová se totiž tehdy stala majitelkou význačné Bílkovy práce, veliké studie Kristovy hlavy k Ukřižovanému, řezané ve dřevě. Bílek jí také navrhl a vyřezal modlitební klekátko.*“ [4]. Bílek paní Blaschkovou také v roce 1903 portrétoval v pálené hlíně [11, 15]. Jaký je osud těchto děl, však není známo.

Marie Blaschková byla podle vzpomínek pamětníků hluboce věřící žena, která pěstovala okultní vědy a byla ve spojení se spiritisty z Vídně. Měla syna Ferdinanda, který padl v první světové válce, a čtyři dcery. Všechny se provdaly, ale dvě se s rodinami odstěhovaly jinam. Na velkostatku v Mitrovicích zůstala se svými rodiči hospodařit Alžběta Eberlová s rodinou, na nedalekém statku Kvašřov přebývala přes léto se svou rodinou Gabriela Eiblová (přes zimu žila rodina ve Vídni). Po smrti rodičů Blaschkových (1936 a 1939) vlastnila statek a zámek Mitrovice dcera Alžběta. Členové obou zmíněných rodin byli německé národnosti a kvůli spolupráci s nacisty jim byl v roce 1945 veškerý majetek konfiskován, přestože na samém konci války se J. Eiblovi a A. Eberlovi podařilo zachránit Prčici před německou likvidací, ke které mělo dojít kvůli zastřelení německého důstojníka v revolučních květnových dnech (7.5.). Po roce 1948 se museli všichni zbylí potomci rodiny Blaschkovy vystěhovat do Německa či Rakouska [16].

Zámek pak sloužil nejprve jako domov pro přestárlé, od roku 1956 jako dětský domov; cennou knihovnu zachránilo Národní muzeum [17]. Ani v zámku, ani v obsahu knihovny se ale žádné z Bílkových děl nenalézají, nic se nedostalo ani do zdejší farnosti. Buď se podařilo tyto věci Eiblovým či Eberlovým odvézt s sebou do zahraničí, nebo je předtím někomu zdejšímu darovali. Také je mohl po válce někdo ukrást, popř. i zničit. Podaří se nějaké z těchto cenností ještě někdy nalézt?

Literatura

- [1] Habart Č.: *Sedlčansko, Sedlecko a Voticko: Popis a dějiny krajiny mezi stříbropěnou Vltavou a památným Blaníkem a vyličení života jejího lidu*. IV. díl (1941, v rukopise). 1. vyd. Alfa Print, Sedlčany 1994.
- [2] *Die Gross-Industrie Österreichs: Festgabe zum glorreichen fünfzigjährigen Regierungs-Jubiläum seinere Majestät des Kaisers Franz Josef I. Vierter Band, Textil-Industrie. Bekleidungs-Industrie*. L. Weiss, Vídeň 1898; str. 150-155.
- [3] Vavřínek K.: *Almanach českých šlechtických a rytířských rodů 2011*. Z. Vavřínek, Brandýs n. L. 2009.
- [4] Nečas V.: Bílek (příspěvek k příštímu životopisu umělce). 1943 (strojopis).
- [5] Rodinný archiv rodu Heintschel von Heinegg, Roland Bouquerot de Voligny a Ulrich Herold-Baumheier, osobní sdělení 28.10., 29.10. a 30.12.2013.
- [6] Vybíral J.: Obnova architektury v díle Františka Bílka. In: Hana Larvová (ed.), *František Bílek, 1871-1941* (katalog výstavy). GHMP, Praha 2000, s. 261-285.
- [7] Halířová M.: Bílkův dům v Chýnově. *Architekt* 1995, XLI, č. 18. str. 22.
- [8] Dopisy F. Ondruška Bílkovi jsou uloženy v archivu Národní galerie v Praze.
- [9] *Milostné listy sochaře Františka Bílka slečně Bertě Nečasové 1901/1902*. Vydavatelství Michala Vaška, Prešov 2009.
- [10] Dopis (v němčině) je uchován v archivu Galerie hl. m. Prahy; jedná se o jediný dopis Adelaydy H.v.H. dochovaný v Bílkově pozůstalosti uložené v GHMP.
- [11] Bílek F.: Poznámky k dílu. Rukopis, b.d. Archiv Národní galerie v Praze.
- [12] Adelayda Heintschel von Heinegg, policejní přihláška, Mnichov. Městský archiv Mnichov.
- [13] Historie Villy Vallily. <http://www.vallila.cz/historie1.html> (dostupné on-line 26.10.2012).
- [14] Korespondence katolické moderny. Dopisy Františka Bílka a Karla Dostála-Lutinova z let 1869 – 1923. Gloria Rosice, 2007. Dopis č. 83, b.d. (pravděpodobně z konce listopadu 1898).
- [15] Mrázová M.: Život a dílo Františka Bílka. Chronologický přehled. In: Hana Larvová (ed.), *František Bílek, 1871-1941* (katalog výstavy). GHMP, Praha 2000, s. 315-349.
- [16] Věra Kapková, Prčice, osobní sdělení, leden 2013. Podrobný článek V. Kapkové o rodině Blaschkových by měl vyjít ve sborníku Český Merán č. 17 v roce 2014.
- [17] Mašek P. Zámecká knihovna Mitrovce. *Zprávy památkové péče*, 1999, roč. 59, č. 4, str. 145-6.
- [18] Adelayda Heintschel von Heinegg, policejní přihláška, Vídeň. Městský archiv Vídeň.

František Kožíšek

Mezinárodní symposium OTOKAR BŘEZINA 2014

Mezinárodní symposium „OTOKAR BŘEZINA 2014“ se bude konat dne 19. září 2014 v Praze, na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze (Palachovo náměstí 2, Praha 1). Téma symposia je poměrně široké: básnické, esejistické a korespondenční dílo, literárněvědné, komparatistické, mezioborové aj. studie, odkaz filozofický a humanitní, inspirace v hudbě a výtvarném umění, překlady a ohlasy. Pořadatelé akce jsou Společnost Otokara Březiny v Jaroměřicích nad Rokytnou a Ústav české literatury a komparatistiky Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Přihlášky k aktivní účasti se podávají do 30.5.2014. Přihlášku na symposium najdete na webových stránkách naší společnosti (www.spol-fb.cz) v Aktualitách.

Organizátoři uvažují o doprovodném programu a to **jednodenním autobusovém zájezdu po stopách Otokara Březiny** (v sobotu 20. 9. 2014): Počátky – rodný dům O. Březiny, Nová Říše – místo tvorby básnických sbírek, Jaroměřice nad Rokytnou – pietní akt u hrobu básníka, krátký pořad z díla básníka, Muzeum O. Březiny se zahradou symbolů a skalkou Karla Čapka. Uskutečnění zájezdu bude záležet na zájmu případných účastníků. Zájemci nechtě se, prosím, ozvou co nejdříve Mgr. Jiřímu Höferovi (hofer.j@seznam.cz), předsedovi Společnosti O. Březiny.

Samostatným doprovodným programem přispěje také Společnost Františka Bílka, která od 17. září do 5. října 2014 vystaví v Praze **putovní výstavu o přátelství Otokara Březiny a Františka Bílka**, kterou připravila Společnost O. Březiny. Výstava se bude konat v Galerii Josefa Adamce v domě Obce křesťanů poblíž Bílkovy vily. Viz též oznámení na str. 29.

Zpráva o valné hromadě

Valná hromada Společnosti Františka Bílka (SFB) se konala dne 23. října 2013 v zasedací místnosti sboru CČSH v Praze – Karlíně. Z hlavních bodů jednání vyjímáme následující:

Odstupující předseda Aleš Nevečeřal shrnul aktivity SFB za období svého

působení (2003 – 2013), které uvádíme v samostatném článku. Výbor poděkoval panu Nevečeřalovi za dlouholeté vedení společnosti. Valná hromada schválila změnu stanov (nové znění je k dispozici na webových stránkách SFB) a provedla volbu nového výboru SFB a revizora. Výbor si funkce rozdělil následovně:

předseda: František Kožíšek
jednatelka: Alena Kubíčková
pokladník: Vladimír Červený (v nepřítomnosti)
člen výboru: Michal Kellner
revizor: Aleš Nevečeřal.

Valná hromada rovněž rozhodla, že výše členského ročního příspěvku zůstává 100 Kč.

Výbor poděkoval panu Červenému za péči o finance SFB, panu Kellnerovi za přípravu a zajištění tisku Zpráv SFB a paní Musilové, která tuto činnost zajišťovala dlouhá léta předtím.

Závěrem proběhla diskuse o dalším směřování Společnosti a námětech pro další činnost.

Stručná zpráva předsedy o činnosti Společnosti F. Bílka v období 2003-2013

Poté, co ve druhé polovině 90. let proběhlo několik menších Bílkových výstav (Výstavní síň České spořitelny, Galerie Hollar, Tábor), několik večerů v Lyře Pragensis a výletů do Chýnova, a především velká retrospektivní výstava F. Bílka v Jízdárně Pražského hradu (2000), stálo před výborem SFB rozhodnutí, jak pokračovat dál.

Využil jsem svých kontaktů a pro Zprávy SFB připravil sérii rozhovorů se současnými výtvarníky a dalšími osobnostmi: J. Dajč, P. Hlavatý, M. Houra, R. Šimlíková, Jaromír Skřivánek, Karla Rovolová, A. Antonová, P. Minka, V. Cinybulk, O. Zoubek, M. Friedl, M. Kudrna, I. O. Štampach. Napsal jsem sérii článků o Bílkovi, např. do Zpráv SFB „Cesta do chrámu F. Bílka – inspirace E. Schuré – Velcí zasvěcenci“, další články ve Zprávách SČB, Knižní značce, Bulletinu KPH (článek „Duchovní dílo F. Bílka“ z roku 2011) ad.

V srpnu 2004 uspořádala SFB ve spolupráci se Společností O. Březiny zájezd do Tábora, Počátek, Nové Říše, Jaroměřic n. R., Třebíče, Tišnova a Tasoava. V listopadu 2004 se v Prácheňském muzeu v Písku konala přednáška I. O. Štampacha o Bílkovi, promítal se film „Jak mi dřeva povídala“.

V dubnu 2007 uspořádala Městská knihovna v Praze moji přednášku o Bíl-

kovi, spojenou s promítáním filmu J. Císařovského „Jak paprsek slunce na dřevě života umíral“ – promítání tohoto filmu se později konalo opakovaně. Ve stejném roce byl uspořádán večer poezie a korespondence F. Bílka a O. Březiny (recitace M. Freidl a G. Vránová). Výběr z korespondence FB a OB začal být uveřejňován rovněž ve Zprávách SFB.

V roce 2009 se v Galerii Hollar konala výstava „Z. Braunerová a česká bibliofilie“, včetně korespondence ZB s Bílkem. Vydávání Zpráv se ujímá Michal Kellner, přípravy na zřízení webovských stránek. Zástupci SFB navštívili Tišnov a okolí, aby se vydali po stopách Anny Pammrové a navštívili předsedkyni Společnosti AP, paní prof. Vlastu Urbánkovou.

V roce 2010 byla znovu otevřena Bílkova vila, s novým studijním centrem, vyšla také velká publikace o Bílkovi a jeho pražském ateliéru. CČSH uspořádala ve svém karlínském sboru konferenci „Víra a umění F. Bílka“. V následujícím roce vyšly další publikace – Milostné dopisy FB slečně B. Nečasové, dále o knižní tvorbě FB a působení FB v husitské církvi (Šlépěje FB v CČSH).

(předneseno na valné hromadě SFB dne 23.10.2013 v Praze)

Aleš Nevečeřal

Stručná zpráva o finanční situaci Společnosti Františka Bílka ke konci roku 2013

Aktiva Společnosti (běžný účet a pokladna) k 31. 12. 2013: 23.860,- Kč.

Příjmy v roce 2013: 4.293,- Kč (členské příspěvky a úroky).

Výdaje v roce 2013: 10.957,- Kč (tisk zpráv, poplatky za vedení účtu, poštovné, nákup známek „A“ před zdražením do zásoby).

Poznámka: čísla jsou zaokrouhlena na celé koruny.

Výstava Olbrama Zoubka

Velká retrospektivní výstava sochaře Olbrama Zoubka se konala od 28. listopadu 2013 do 2. března 2014 v Jízdárně Pražského hradu. Expozice, kterou koncipoval sám autor, nabídla to nejlepší z jeho celoživotní tvorby: v Jízdárně bylo vystaveno téměř tři sta děl vytvořených od poloviny 50. let až po současnost, některé sochy a komorní plastiky byly veřejně vystaveny úplně poprvé.

Sám autor svoji tvorbu komentuje následovně: „Dělám figury a vlastně jsem nikdy nepocítil potřebu dělat něco jiného. Většinou mě počítají k modernímu proudu, ale jsem vlastně skoro úplně tradiční. Modeluji sochy z hlíny, jako se dělaly odedávna. I náměty jsou tradiční. Z mytologie, hlavně řecké, ale také ze Starého zákona, z keltských bájí. Někdy se pokouším o vlastní výklad. Gesta dělám většinou archaická, obecná, někdy teatrální. Nejdříve jsem odléval do všedních dosažitelných materiálů – převážně cement, na menší věci olovo a cín. Jejich obyčejnost dobře kontrastovala s tím nadneseným archaickým. Stejně jako tváře – většinou se snažím o podoby blízkých lidí. To

napětí mezi nadčasovostí a současností, to napětí mezi patosem a všedností, mezi směřováním k řádu a nemohoucností ho dosáhnout, to je asi to, oč mi v sochách jde...”

Rozhovor s Olbramem Zoubkem, rovněž členem Společnosti Františka Bílka, přineseme v příštím čísle Zpráv. Za jeho celoživotní dílo vyjadřujeme upřímné poděkování a přejeme zdraví a inspiraci do dalších let.

Alena M. Kubíčková

Společnost Františka Bílka ve spolupráci se Společností Otokara Březiny a Galerií J. Adamce pořádá v Praze výstavu

Přátelství Otokara Březiny a Františka Bílka.

Výstava, která bude zahájena ve středu **17. září** a bude trvat do neděle **5. října 2014**, se bude konat v Galerii Josefa Adamce v Obci křesťanů, Na Špejcharu 3, Praha 7 (vedle izraelského vyslanectví směrem k Letenské pláni). Wilfertova vila, kde galerie sídlí, leží necelých 300 m od hradčanské Bílkovy vily. Pro podrobnosti ohledně otevírací doby a doprovodných programů sledujte od léta webové stránky galerie (<http://www.gja.cz/>) a Společnosti F. Bílka (<http://www.spol-fb.cz/>).

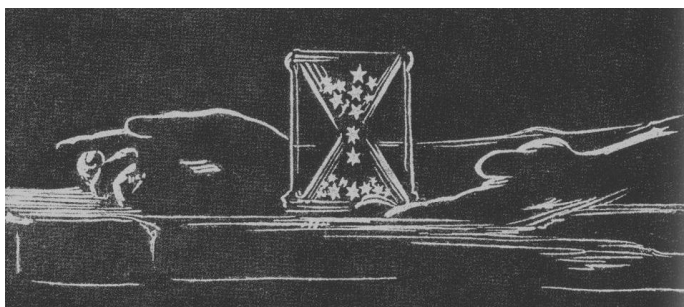
Krátké zprávy

- Město Chýnov vydalo v roce 2013 šestnáctistránkovou brožuru k připomenutí a poctě F. Bílka. Jmenuje se „**František Bílek. Slavný rodák z Chýnova**“. Publikace, kterou sestavila Dana Pokorná a doprovází ji řada fotografií, sestává z následujících kapitol: Životní osudy F. Bílka, Dílo, Vzpomínky chýnovských sousedů, Život a dílo v datech, Kde nalézt díla F. Bílka, Dům F. Bílka v Chýnově, Dílo F. Bílka v nové části chýnovského hřbitova.

- V minulém čísle Zpráv jsme informovali o některých chýnovských akcích pořádaných u příležitosti kulatých výročí narození a úmrtí F. Bílka v letech 2011-2012. Zpětně ještě přinášíme informace o dalších počinech věnovaných Bílkovi, o kterých jsme se dozvěděli až nyní. 7. května 2011 byl uspořádán úspěšný zájezd do pražské Bílkovy vily. V říjnu 2011 Chýnovští zakoupili zvětšené fotografie z tábořského ateliéru Šechtl a Voseček a připravili z nich hezkou **výstavu v obřadní síni MěÚ**. Výstava byla zahájena vernisáží, na které o životě a díle Mistra Bílka promluvil PhDr. Jiří Prášek. Ke 140. výročí narození vyšly v chýnovském zpravodaji **Občasník Chýnovska** (najdete ho na stránkách www.chynov.cz, Občasník Chýnovska č. 94 říjen 2012) články od paní PhDr. Larvové a od pana Mgr. Horka (za církev husitskou).
- Nakladatelství Dauphin (viz www.dauphin.cz) vydalo počátkem dubna 2013 třetí svazek ediční řady **Korespondence Jakuba Demla**, který je věnován vzájemné korespondenci s Františkem Bílkem. Více než 350 dopisů z let 1901 – 1928 vychází ve dvou knihách, které odděluje přestávka v letech 1906 až 1912, a to pod titulem „Číslo jednací: láska“ Kniha I. má celkem 616 stran, Kniha II. 696 stran. Ilustrace Pavel Reisenauer, Jakub Deml a František Bílek. Kniha vyšla v nákladu 1000 kusů. Edici řídí Daniela Iwashita.
- Se systematickým vydáváním Demlova díla (mimo korespondenci) započalo v roce 2013 také nakladatelství Academia, když jako první svazek sebraných spisů vyšlo: **Jakub Deml: Prvotiny. Sebrané spisy I**. Svazek obsahuje čtyři knihy Demlových raných textů, tedy z doby, kdy byl na jedné straně uchvácen literárním světem O. Březiny a výtvarným světem F. Bílka, a na druhé straně vypjatým katolickým apokalyptismem Josefa Floriana: Slovo k Otčenáši Františka Bílka – cyklus meditací k Bílkovým grafickým listům (1904); kniha, která ukazuje Demlovy literární počátky v duchu symbolismu. Homilie – soubor kázání, pronesených při různých příležitostech v prvních letech Demlova kněžského působení; kniha téměř zapomenutá, v níž se však už zrcadlí všechna Demlova životní témata (1907). Notantur lumina – kniha básní a básní v próze, později doplněných o prozaické úvody a vydaných pak nově pod názvem První světla; kniha, kterou si Deml vysloužil na celý život titul „básník“ (1907). Do lepších dob – texty bojovné a publicistické, lámající kopí za radikální katolicismus v pojetí Florianovy Staré Říše, publikované ve staroříšských sbornících (1906–1910) a po létech pak znovu vydané společně pod názvem Do lepších dob. Svazek dále obsahuje oddíl Epilegomena, ve kterém jsou otištěny texty z téhož

období, vydané časopisecky nebo dochované pouze v rukopisech. Svazek, který má celkem 912 stran, doprovází ediční poznámka, překlady všech cizojazyčných pasáží, vysvětlivky reálií, jmenný rejstřík, reprodukce obálek původních vydání a Bílkových výtvarných listů, k nimž se vztahují meditace první knihy. Vydání Sebraných spisů řídí Martin C. Putna.

- V souvislosti s Jakubem Demlem upozorňujeme také na webové stránky „**Literární stránky Jakuba Demla**“ (<http://www.deml.cz/>), které přináší dokumenty ze života a díla Jakuba Demla. Jde o nekomerční pokus přiblížit internetové veřejnosti tuto pozoruhodnou osobnost české literatury 20. století.
- Obec širšího společenství Náboženské společnosti českých unitářů uspořádala 19. října 2013 výlet pod názvem „Sochař bolesti, básník samoty“ aneb „bílkovské“ a „reynkovské“ putování, v rámci kterého navštívila Chýnov (Bílkův ateliér a hřbitov) a Petrkov a jeho okolí na Havlíčkovobrodsku. Putování je součástí širšího projektu „Krajina jako duchovní dědictví“, inspirovaného americkým filozofem Henrym Davidem Thoreauem. Hlavní ideou projektu je přiblížit nemateriální hodnoty a půvab – mnohdy na první pohled skrytý – české krajiny nejširší veřejnosti, a to jak v teoretické rovině (přednášky, diskuse, promítání dokumentů), tak i v rovině praktické (cyklus cest nabízí možnost poznávat a vnímat genia loci in situ všemi lidskými smysly). Obec širšího společenství chce prostřednictvím tohoto projektu zájemcům z řad široké veřejnosti připomenout, že krajinu lze poznávat nejen nástroji přírodních věd, ale stejně důležité je i porozumění krajině skrze historii, jejíž stopy nese a uchovává, a stejně tak i skrze mýty, legendy, příběhy a hmotná umělecká díla sakrální i profánní povahy, k jejichž vytvoření a stálému mezigeneračnímu předávání lidí inspirovala a inspiruje. Podrobnosti o projektu lze nalézt na <http://www.sirsispolecenstvi.cz/krajina.htm>, podrobnosti o akci 19. 10. v prosincovém čísle (2013) Unitářských listů (http://www.unitaria.cz/praha/pro_veřejnost/sbirka_ul/2013/2013-12.pdf).
- Dne 1.11.2013 byla v Obecním domě v Praze otevřena výstava „**Secese. Vitální umění 1900**“. Jedná se o exkluzivní výběr ze sbírek Uměleckoprůmyslového muzea v Praze, ve kterém jsou zastoupena jména jako Toulouse-Lautrec, Mucha, Klimt, Kotěra, Preisler, Váchal ad. Nechybí ani František Bílek, od něhož je zde vystavena např. keramika. Výstava potrvá až do konce roku 2015.

NEPRODEJNÉ

Pro své členy a příznivce vydává Společnost Františka Bílka v Praze

<http://www.spol-fb.cz/>

vytisknuto v nákladu 250 ks

na titulní straně kresba “Jak čas nám ryje vrásky”

jazyková korektura: Yveta Kožíšková

předseda: František Kožíšek

rozesílá: Vladimír Červený, Wuchterlova 5, Praha 6, vladimir.cerveny@ccsh.cz

jednatelka: Alena Kubíčková, Křivenická 413/16, 181 00 Praha 8, tel: 774890614

redaktor: Michal Kellner, Nad Budánkami II. 12, 150 00 Praha 5

Příspěvky do Zpráv posílejte na email: michalkellner@email.cz